

0

744 2
103

Skår - Torsdags - Fården.

Present till Wederbörande.

af C. G. Wallberg

STOCKHOLM 1815,
tryckt hos CARL NYBERG.

Till Mor Maja på Hvalfisken, som
alltid sökt förtala Mutter på
Tuppen.

Hej mor Maja! har du brännvin i dag?

Hvem är som frågar? tjenarinna.

Goda Mutter, det är jag:

Ser du en synderska, arm och svag —

Ser du solen der på fästet brinna?

Vet du hvar jag varit Syster? hej!

Gissa! hit med flaskan bara!

Jo, i helfvite; en skara

Systrar af de rara

Voro der med mej. :!!:

Lucifer han är en ståtelig karl,

Nickar så vänligt. Hit med glaset.

Vet du, så förnöjd jag var.

En bit skinka sjelf han åt mig skar,

Och var muntrast sjelf uppå kalaset.

Och i källarsvalen, syster — ! Uh!

Vid en väl utsirad tunna,

Sa' han: hit min lilla Nunna

Och en kyss mig unna:

Jag ger fan min fru. :!!:

Syster, Är det Bergens brännvin, det här?

ja, fytusan! och bara sqvalet,

Vet du att hos Lucifer

Gummorna blott smutta, just så där,

Aldrig uppå glasena tog galet.

Uppå hvarje rätt en liten sup,

Skålar se'n för Satans hälsa!

Inte en vill själen frälsa.

Syster all min hälsa

Bor i glasets djup. :!!:

Gumman på Näringsstället *Europa*, hvilken man i allmänhet kallade *Mutter på Tuppen*, hade mycket hört talas om vissa årliga resor strax före och under Påshelgen. Att berättelsen om dessa resor var öfverdrifven, tviflade hon icke; men att till alla delar sätta deras verklighet i fråga, ansåg hon stridande mot allt sundt förnuft, och derföre trodde hon på Skärtorsdags-resorne, åtminstone till hälften. Det fordras en mer än vanlig inbillningskraft, för att tro på så öfvernaturliga ting och låta tanken recognoscera hela underverlden; tydligt åskåda ceremonierne i det helfvetiska hofvet; deltaga i den publika spisningen och kanske till och med dansa med sjelfva Lucifer. Men att menniskor med denna ovanliga inbillningskraft finnas; att yngre och äldre Qvinnor verkligen sjelfve gjort lustpartier till hofvet i underverlden; derom vittnar ej allenast det bekanta trollvåsendet i Stockholm, i synnerhet i Cathrinæ Församling, för flere Herrans år tillbaka, utan äfven Kongl. Götha Hof-Rätts Protocoll samt öfrige Acta, i målet rörande den så kallade Kapten Elins samt etthundrade andra hederliga Qvinnors resa, Skärtorsdagsnatten till — med respekt sågandes — sjelfva helfviter.

Mutter på Tuppen hade alltid fört ett ärbart lefverne, så att man i den punkten hade

hade ingen ting att förebrå henne. Hon var väl skild ifrån sin man; men dertill var en ung vacker Korporal vid f. d. Götha Gardet, orsaken; och en ung, rask Korporal, vet man, har ofta gjort underverk under kärlekens fana. Kyrkboken intygade så väl hennes dygdiga vandel som hennes äkta och oäkta skänker till samhället af Söner och Döttrar; och ingen fanns i hela kvarteret som betviflade Mutters på Tuppen fromhet (theosophi) och dessutom i allt förträffliga karakter, Ingen fanns likväl, som gissade hvartut Gummans spekulativa yttringar af förnuftet syftade: ingen trodde att då hon som oftast slog i af *Bergens* Sötpommerans, som är en dråplig dryck, hon funderade på drufvorna, som stånda vid Acheron; och hvem kunde förmoda, att då hon Skärtorsdags förmiddagen var glad och munter, hon funderade på en resa till afgrunden?

Nu vet man af gamla berättelser, på hvad sätt man gör dessa roliga resor. En viss allsmågtig smörja, tillagad af Korpgalla och hjernan af en höna, med något mer, som otydligt fins beskrifvet i Svenska Pharmacopéen, strykes på en qvastkäpp, äfven en baton, till ock med på en sidenparaply, och hvarpå man sedan sätter sig grensle. Men det

det är ej nog härmed. Smörjan är ej allsmågtig, om man ej tillika uttalar vissa kraftord, hvilka ge kåppen sådan fart, att den står af som ett jehu. Det är bevisligt att man på en sådan tråkampe sitter mjukt, som på en Ölänning. Man torde önska veta dessa kraftiga ord, och jag vill därför nämna, att för hundra år sedan, sade man endast: *håraf och håran! till blåkulla fram!* men nu, i ett mera upplyst tidhvarf, har man gifvit frasen en annan vändning, som utmärker *smak och odling*: I det ställe säger man nu:

Till gästabud fram
Bland qvastar och dam!
För sötgröten nu
Till Belzebubs fru!
Mjuk och god
Är min häst, min klenod.
Rör speleverken:
Pling plang!
Ulla Winblad kom med i sårken!
Klingeli, plingeli, klingeli plang!

Detta sjöng man ofta inte mer än en gång, då det strax sedan kom att göra en påräknad verkan. Kåppen lyfte sig högt i luften, ryttarn satt på honom som på en gås, och som en annan luftseglare, vandrade man genom en mängd regioner, som ögat på jorden,

den, endast när med perspektif; och hvilket höga rörande spektakel mindre är ett bevis på huru långt menskliga snillet kan framtränga, än huru mycket menskliga förnuftet kan låta leda sig vid näsan.

Men denna kännedom hur det tillgår med Skärtorsdagsresorne var — hur kan man förmoda det? — likväl ännu en hemlighet för Mutter på Tuppen. Men inbillningens realitet ersätter ofta det kalla eftersinandets realitet. Mutters lifliga inbillningsförmåga liknade våra moderna poeters: man kunde likna den, äfven som poëternes, vid ett frustande span, som i sträckande galopp bortflyger med det bakbundna sunda förnuftet, utan att veta hvadan det skall ställa sin kosa. Mutter, sedan hon mycket trött om Skärtorsdagsaftonen, efter strapaser med trattar, ankrar och glas hela dagen, samt sedan hon ätit en försvarlig qvälsvard, och dervid druckit sin grannfrus, Barnmorskan Pippings skål, begaf sig till hvila och väntade alldeles inte att få göra en resetour följande natt. Likväl blef hon väckt i sin sömn, klockan emellan tolf och ett om natten, af ett skrik, som hon i förstone tyckte komma från stora klådska-pet. I alteration väckte hon Maja Lisa, som hade sin bädd på en gammal stor brun kista vid

vid spiseln. Skriket förnyades och Maja Lisa hjälpte Mutter att söka hvarifrån den olyckliga rösten kom. Bägge dörrarne så väl till Näringsrummet som åt köket öppnades, men man såg ingen; skåpdörren togs opp, men det visste man förut, att den onde inte kunde spöka i skåpet. Slutligen trodde både Mutter och Maja Lisa att de antingen hört galet eller att någon skålm ville spela gäck med dem; och de beslöto att åter gå och lägga sig, då de fingo höra det förnyade liksom ihåliga skriket. "Aha" sade Maja Lisa, "skriket kommer från skorsten; Mutter hör ju det tydligt: lägg örat intill spiseln."

Mutter gjorde så, och med förvåning hörde hon liksom en bekant qvidande röst från skorsten. Att Satan fått makt med hennes hus, var nu hennes första förskräckliga tanke; och hennes första önskan var den, att det snart måtte bli dager, på det hon kunde få skicka efter en Prest, i fall den orene anden vid hanneropet ej ville draga sig tillbaka ur sin intagna goda förskansning. Under det Mutter sysselsatte sig med dessa bekymrande tankar, tittade Maja Lisa upp i skorsten, under yttrande: *rid då opp eller ned ditt satans troll!* och i detsamma kom den förmente onde anden genom skorsten ner i spi-

spisen, ridande på en lakerad enekäpp, med ett litet horn hängande vid sidan. Läsaren kan sluta till Mutters och Maja Lisas förskräckelse; men de lugnade sig genast, emedan de i den ankomna Riddarinnan sågo ingen annan än Mutters synnerliga vän, Barnmorskan *Pipping*, hvars skål hon om aftonen klingat. Fru *Pipping* hade fastnat i den trånga skorsten, men kraftorden som Maja Lisa yttrade, hjälpte henne lös. Detta var verkligen ingen synvilla; *Syster Rosina Pipping*, (fordom gift med en Tull-Besökare af samma namn, samtidig och kamrat med *Norström*, *Ulla Winblads* åkta vän). *Syster Rosina Pipping*, säger jag hade, förledd af nyfikenhet, redan ett år förut, på Skärtorsdagen, gjort ett besök vid underjordiska hofvet och der träffat många vänner och bekanta. Nu ville hon, för att skaffa sin Vän, *Mutter på Tuppen*, äfven en rolig stund, öfvertala henne att göra sig sällskap. Mutter hade väl mycket hört omtalas dylika resor; och som hon visste att de ej det ringaste vore äfventyrliga, var hon snart öfvertald att följa med sin vän. Maja Lisa ville äfven komma på kalas, och blef rätt ledsen, då matmodren befallte henne vara hemma och förmanade henne att inte insläppa någon följande förmiddag, i näringsrummet, emedan

Po-

Polisen hade sina utskickade i hvar vrå, och hon så lätt kunde förlora sina privilegier.

Fru *Pipping* tog Mutter med sig in i näringsrummet. Här proponerade Mutter sin vän, att ta sig en god båk, innan resan anträdde. Hon, Mutter nämligen, hade förkytt sig och var således i största behof deraf. Nu söpo Fruntimren, då Mutter tog en skorpa emellan tummen och pek fingret och höll henne starkt i ena ändan, samt hennes vän på samma sätt, fattade i skorpans andra ända och bröt henne midt i tu. Nu skulle Mutter klåda på sig, hvilket inte stod länge på. Hennes häst skulle äfven sadlas, som var lika lätt verkställd. Denna häst hade samma lyckliga egenskaper som Fru *Pippings*, ty han saknade både hufvud och fötter, åt ingen ting, men kunde flyga i luften som en ljungeld. Käppen blef smord med den kraftgifvande oljan och redan hoppade han från golfvet. Nu förde man fålarne fram till spisen, och som spjellet redan var uppdraget, behöfde man ej göra sig vidare besvär dermed. Man satte sig på, och bägge fruntimren upprepade de förut nämnda magiska orden, då de hastigt foro genom skorsten, som ett par kurirer. Men hvem kan beskriva Mutters glada förvåning, då hon sväfvade

öf-

öfver Stockholm, och såg staden som en grushög under sina fötter. Nu var gumman hög i själen. Vågen togs åt Göthgatan, der vek man af till vänster öfver Cathrina kyrktorn, vidare öfver beckbruket, till dess man en halftimmas väg derifrån, anlände till ett högt berg, som genomskars af fradgande silfverströmmar. Här rastade sextio qvinnor förut, med sina hästar. Då kände Mutter inte igen någon af dessa, men låsarn bör ändå gissa att hon, vid framkomsten, blef bekant med en stor del. På berget hade man väntat ungefär tie minuter, då en ung, vacker Herre om några och tjugo år, kom ridandes på en tigerfärgad häst, så att det hven efter honom. Han steg af hästen och gaf tyglarne åt sin lilla Jockey, som hade ridit efter honom. Han komplimenterade samtliga Damerne, hälsade på hvar och en, och var ganska artig. När han kom till Mutter, gjorde han för henne en vördnadsvärd bugning, och uttryckte sin lycka att få presentera henne för sin nådige Herre. Denne unge man var Kammarherre i helfvete; på jorden hade han varit en annan Don Juan; och Satan tyckte därför att han bäst passade till denna tjänst. Nu reste hela sällskapet; det bestod af Sjuttien personer, utom Kammarherren och hans Betjent. Man for, som förut,

ge-

genom luften, öfver berg och dalar, och stannade emot morgonens gryning, vid en vacker trakt, der stora Engelska Trädgårdar voro anlagda. Man såg en massa af sköna majestätliga hus, borggårdar och en högvakt, temligen anseelig. Man gick i gevär för de ankommande gästerne, spelet rördes och allt andades lif och gläde. Gästerne satte sine hästar utanför, som fördes i stallet af små bytingar, med röda tröjor och mustacher. De resande inträdde i palatset från särskilda sidor, och parfymerade Hofmän ledsagade dem. Här undfågnades de till en början med godt myrbrännvin och gammalt öl: stekta dufvor med en fräsande sås och väl gräddade snutar framsattes på frukostbordet. Innan presentationen gick för sig, borde man förfriskas; sådan var höga vederbörandes befallning; i sanning en anstalt lika klok som ädelmodig; och ingen ting är högre att önska, än att de förnåma på jorden, iakttog samma lofliga sed. Mutter på Tuppen var nu rätt nöjd med sin lilla resa. Gumman var lika god som en annan, och satte näsan högt; men att hon ej var annat än krögerska, kunde man lätt se, emedan ögonen lyste blott som små dunkla stjernor i det pussiga ansigtet, och alla fingrarne, till och med begge tummarne voro öfverdragne med guldringar, och en

en femdubbel guldked prydde den kaffebruna tjocka vål formade halsen.

Nu hade man tagit frukost och presenteringen skulle gå för sig.

Samreliga sällskapet inträdde i ett stort, vål upplyst rum. En åldrad, lång och smal Herre, med en gemen fysiologi, satt på en sidenstol, och på hans vänstra sida ett ungt, vackert Fruntimmer. Bakom stodo hans sätelliter i brandgula uniformer. Ceremonimestaren presenterade den ena damen efter den andra, först för den åldrige (Satan) och sedan för det unga Fruntimmeret (hans Mätress; han har aldrig varit gift; och hans gemål som nämnes i ofvannämde Kgl. Hof-Rätts Protokoller, är en diktad person). Alla de presenterade nedlade för den unga Damens fötter de skänker, hvilka de medfört. En Nipperhandlerska nedlade tjugufem sminkburkar och en stuf den utsöktaste tyll. En Skomakar-hustrus skänk bestod i ett par röda saffianskångor, med galocher af samma skinn och färg. (Den röda är hufvudfärgen vid detta hof.) En Spåkärring från Skans tull gaf något som jag inte kan tala om. Barnmorskan Fru Pipping gaf en blöja af hvitt atlas, och Mutter på Tuppen en liten kutting destilleradt brännvin,

vin; mycket vackert till färgen, men som ej höll en grad, och dessutom var försatt med pottaska eller upplöst med tvål, på det att vid squalpning, många bubblor skulle uppkomma och allmänheten styrkas i den tron att det vore lika starkt som vålsmakande.

Sedan presenteringen var slutad; börjades en allmän konversation. Ämnet blef filosofin, i sin praktiska utöfning; hvilket ämne var rätt intressant, och gaf anledning till många nyttiga och nöjsamma anmärkningar.

Man talte om 1808, 9, 10, 11, 12, 13 och 1814 årens fortsatta revolutioner i Svenska Litteraturen; och Hofmännen förundrade sig, att man ändock icke kommit ännu till något resultat. Kanske någon liten Litteratör torde uppstå och säga att jag skrifver lögn, och att det är omöjligt att man vid hofvet i underverlden, kan känna vår vitterhet, och att aldraminst kärringar med tvetydigt rykte, kunna dömma derom. Men jag försäkrar att jag inte ljuger. En Dame, äfven resande från jorden, ett utmärkt vackert Fruntimmer, Hjeltinnan i Romanen *Friherre Dolk*, hvars utgifvare är *Ottar Tralling* och hvars förläggare är välädle Herr Sekreteraren B. J. Törneblad, General eller Korporal i Svenska

Vit-

Vitterhetens Republik, och Invalid, med Guds hjälp, hvad det lider, samt då säkerligen utan både pension och reputation; — nå — en dame, äfven resande från jorden, ville jag säga, talte mycket om Sverges Litteratur och hon talte äfven med smak och insigt. Detta har jag blott i förbigående velat anmärka, på det man ej skulle anse det orimligt, att man på ofyannämde ställe, äfven afhandlar esteriska frågor.

Ett Spektakel gafs. Det var Skådespelet *Don Juan*, ett förträffligt stycke som gjorde mycken lycka. Två anmärkningar få vi göra: 1:o att Fiskalen på Theatern, en hafsig människa, som ej har mer förstånd än en höna, men är bullrande som en basfiol, fick en örfil af en okänd person, med löfte om två till, för det han varit brutal; samt 2:o att *Don Juan* vid pjesens slut och således vid hans emottagning i helfvite, åstadkom mycken rörelse hos Damerne; och att Fan inte tog emot honom med nöje, emedan hans vackra figur kunde frånöfva honom sjelf många segrar öfver de sköna.

Efter Spektaklet spisades publikt. Härvid var ej något mer att anmärka, än att alla gästerne voro mycket hungriga, och att vinnerne voro oäkta.

Efter spisningen öppnades en bal; och Satan svängde sig med all den ledighet man af honom har rättighet att vänta. Leviathan, hans Premier-Minister, en man med ljusst hufvud, konverserade med de äldre Damerne, och de voro förtjuste af den åldrige Herrns artighet. Friherrinnan *Dolk*, hvars man tagit in förgift, då han blifvit öfvertygad om sin hustrus trolöshet, kurtiserades af en vålväxt djefvul, bredaxlad och med friska kinder. Att Friherrinnan sedermera accoucherat en Son, mycket lik honom, är en sanning som hennes Historieskrifvare förtiger, men som af hundra personer kan intygas. Balen var i allmänhet glad och munter; och den började nu lida till slut. Men innan vi alldeles sluta vår berättelse, måste vi omtala en intrig, inte ovanlig vid hof, aldraminst vid ett, der smak och yppighet äro rådande.

Enke-Friherrinnan *Dolk* hade lyckats behaga Fan sjelf. En af hans trognaste kärleks underhandlare får en hemlig befallning att uppbjuda hans concubine. Detta sker och Satans favorite, som hemligt älskar denne Minister, emottager med en synbar förtjusning, denna bjudning. Emedlertid uppbjuder Hans Maj:t sjelf Friherrinnan *Dolk*, hvilken deraf finner sig mycket smickrad.

Fri-

Friherrinnan förstod mer än väl sin höga *moitié's* ömma ögonkast; och, till alla delar liknande en viss namnkunnig Europeisk Konung, dyrkare af könnet, men död för hundra år sedan, försvann djefvulen med friherrinnan midt under dansen, i ett kabinett; och då de återkommo, var Friherrinnan lika munter som förut. Den förut nämnde bredaxlade Ålskaren, som var Kammarherre, tyckte inte mycket härom: men han tröstades likväl af den tanken att en moralisk fullkomlighet hos en qvinna, är ett inbillningsfoster och existerar inte.

Denne Kammarherre blef sedermera mycket gynnad af sin höge Rival, för det han ej skulle göra afseende på dennes tilltagsenhet.

Nu slutades balen; och man lagade sig att taga afsked från hofvet. Detta skedde, men med mycken ceremoni. De jordiske främmande tillbakareste på sina förträfflige klippare. Det bar, som förut, öfver berg och dalar; och Mutter på Toppen, som befann sig sjuk vid hemkomsten, gjorde snart sitt Testamente, hvori hon tilldelar ett visst Lazarett Sexton Rd. 32 sk. Banko, Barnbörds-huset en lika summa, men dessutom förklarar Satan som sin Universal-Arfving.

Slut.